

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Revidert skjøtelsesplan for slåttemark: Ytste-Skotet, Stordal kommune, Møre og Romsdal fylke

NIBIO RAPPORT | VOL. 4 | NR. 66 | 2018

Per Vesterbukt

Divisjon for matproduksjon og samfunn/Kulturlandskap og biomangfold

TITTEL/TITLE

Revidert skjøtselsplan for slåttemark: Ytste-Skotet, Stordal kommune, Møre og Romsdal fylke

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Per Vesterbukt

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
11.05.2018	4/66/2018	Åpen	10576	18/00621
ISBN:	ISSN:		ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:
978-82-17-02103-2	2464-1162		31	

OPPDRAUGSGIVER/EMPLOYER:

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Geir Moen

STIKKORD/KEYWORDS:

Slåttemark, handlingsplan, skjøtselsplan, utvalgt naturtype, vegetasjon

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Rapporten inneholder revidering av skjøtselsplan for verdifull slåttemark på Ytste-Skotet i Stordal kommune. Lokalteten innehar verdi A som følge av arealstørrelse, tilstand og arts mangfold. Stedet har også høy kulturlandskapsverdi i form av et stort tradisjonelt drevet gårdslandskap med kulturminner, og utgjør sammen med Inste-Skotet og Me-Skotet det største komplekse hyllegårdslandskapet langs Storfjorden med sidearmer Det er avgjørende med en videreføring av tradisjonell ekstensiv skjøtsel for å kunne opprettholde verdien på disse slåttemarkene.

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

Møre og Romsdal

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

Stordal

STED/LOKALITET:

Ytste Skotet

GODKJENT /APPROVED

Knut AndersHovstad

NAVN/NAME

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Per Vesterbukt

NAVN/NAME

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Rapporten beskriver skjøtselsplan i samsvar med Handlingsplan for kystlynghei. Arbeidet er utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Innledningen i skjøtselsplanene er hentet ut fra handlingsplanen for kystlynghei, som angir en mal og retningslinjer for kystlynghei i Norge generelt, og er således ikke forfattet av undertegnede for denne rapporten.

Takk til Fylkesmannen i Møre og Romsdal og Sunnmøre museum v/Kirsi Råty for verdifull informasjon til prosjektet.

Trondheim, 11.05.18

Per Vesterbukt

Innhold

A. Generell del.....	5
B. Lokalitet: Ytste-Skotet.....	9
Kilder	17
Ortofoto/kart.....	18
Bilder	23
Artsliste	29

A. Generell del

Slåttemarker er arealer som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark, eller såkalt natureng, er slåttemarker som er formet gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflatelyddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og ikke eller meget lite gjødslet. De blir slått seint i sesongen. Slåttemarkene blir eller ble gjerne høstbeitet og kanskje også vårbeitet. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og hvor man er i landet. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest meget artsrik. Den kan være åpen eller tresatt.

Tresatte slåttemarker med styvingstrær som blir høstet ved lauving er i dag meget sjeldne. Slike såkalte lauvenger ble gjerne beitet om våren, slått en gang seint om sommeren og høstbeitet. I tillegg ble greinene på trærne høstet til lauvfôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr en viktig rolle som slåttearealer (slåttemyr). Det var også vanlig å høste fôr på myrer med gras og halvgras (slåttemyr), men myrslåtten avtok sterkt fram mot slutten av 1950-åra og blir nå bare gjort noen få steder. Gjengroingen av slåttemyr går imidlertid gjerne langsomt så flere myrer bærer i dag likevel fortsatt preg av denne høstingen. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fortsatt er i hevd.

De ulike slåttemarkene tilhører våre mest artsrike naturtyper med meget stor betydning også for andre organismer enn karplanter. Rundt 70 prosent av våre dagsommerfugler er for eksempel knyttet til åpen engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og en rekke vadefugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekkeområder og rasteplasser ved trekk. I tillegg har slåttemarker stor betydning for mange truede beitemarksoppper. Slåttemarker kan ikke erstattes av beitemarker fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke opprettholdes av beite. I sammenligning med beitemarker har de høyest arts mangfold per m² og også de største bestandene av flere truede engarter. Slåtteeengene er viktige "levende genbanker". I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelement i norsk landbruk i tusener av år. I løpet av 1900-tallet har de imidlertid blitt blant våre mest truede naturtyper.

Slåttemarksutforminger på Vestlandet

Den store variasjonen i vår slåttemarksvegetasjon i Norge er foreløpig bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel forsøkt å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som kan sees som karakteriske for Vestlandet og dermed gir fylkene på Vestlandet et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir også eksempler på noen verdifulle lokaliteter.

I Møre og Romsdal har man en meget god oversikt over fylkets slåttemarker på grunn av at det her nylig er gjort en sammenstilling av kunnskapen om tradisjonelle slåttemarker (Jordal 2007). 178 lokaliteter omtales i rapporten fra dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av fylkets 37 kommuner. Lokalitetene forekommer likevel først og fremst konsentrert innen mindre geografiske områder, og kommunene Stranda (22 lokaliteter, særlig i Nördredalen), Rauma (28 lokaliteter, særlig i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokaliteter, særlig i Vågbø-Holmeide) og Ørskog (16, særlig ved fjellgardene) har flest kjente lokaliteter. Frisk fattigeng, ofte med stort arts mangfold, er sannsynligvis den viktigste vegetasjonstypen. 64 rødlistearter er registrert i de registrerte slåttemarkene (13 karplanter, 1 sommerfuglart, 50 sopparter).

- En spesielt verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finnes ett helhetlig fiskerbondelandskap som skjøttes tradisjonelt og rommer mange gamle kulturlandskapselementer bl.a. mange små 1x2-meters potetåkre i bergskortene. Slåttemarkene blir slått med ljå. Her finnes mange rødlista beitemarkssopp. Stedet er veiløst og nås med robåt som fastlandssamband over et 50 meter bredt sund.

- Langs Grøvvassdraget (Ørskog, utvalgt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finnes tørrefriske slåttemarker med flere tørrengsarter som *Pilosella*-arter og sjeldne sopper.
- Stranda kommune har kanskje landets største bestander av kvitkurle som i stor grad er knyttet til rester etter slåttemarker.
- Nordre Sunnmøre er et kjerneområde for solblom. Mer enn 30 000 blomsterstengler er registrert totalt innen dette området. Dessverre er det nå bare sporadisk hobby slått igjen her.

I Hordaland har bl.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Fire utforminger av jordnøtteng (frisk fattigeng, jordnøttutforming) er identifisert og forekommer langs kysten:

- Jordnøtteng, kystmaure-utforming med bl.a. kystgrisøre. Utformingen forekommer også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, griseøre-utforming med bl.a. blåstjerne og tusenfryd. Utformingen forekommer også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, prestekrage-utforming med bl.a. kystgrisøre, kjerteløyentrøst og småengkall. Utformingen forekommer også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, kamgras-utforming med bl.a. kystgrisøre, vill-lin, hjertegras, storblåfjær og musekløver.

I tillegg er en femte utforming som finnes i fjordstrøkene (O2-O1) identifisert:

- Frisk fattigeng, marikåpe-rødknapp-utforming med bl.a. englodnegras, smalkjempe, vill-lin og småengkall, men uten de typisk vestlige artene. Utbredelsen er ikke godt nok kjent.

Disse jordnøttengene har en spesifikk norsk artssammensetning: Viktige lokaliteter er bl.a. Urangsvåg, Bømlo og Gjuvsland, Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvild Austad på Høgskulen over flere tiår forsket på og foretatt en rekke registreringer i de tradisjonelle slåtteeengene i fylket. Også i Sogn og Fjordane er det registrert flere jordnøttenger. Kystblåstjernerdominerte slåttemarker finnes i ytre kyststrøk bl.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetene Sandøyna, Vilnes og Hamna i Askvoll. En viktig slåttemarkslokalitet finnes på Øvre Ormelid, en hyllegard i Luster. Her finnes tørrenger med bl.a. brudespore, vanlig nattfiol og bakkesøte. Totalt er det registrert mange slåttemarker i Sogn og Fjordane, men flere er registrert for relativt lenge siden og dagens tilstand er uvis. På Grinde i Leikanger finnes en flott lauveng der både trærne og enga fortsatt hevdes. Rogaland er det registrert få slåttemarker. I Funningsland, Hjelmeland, finnes imidlertid en av de få gjenværende solblomslokalitetene i fylket. Dessverre blir den ikke slått nå.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammel artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsforma, uten gjødsel og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var imidlertid meget sjeldent!

En bør benytte lett redskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettere traktor der det er mulig). Graset må bakketørkes ev. hesjes før det fjernes. I tillegg til at en får tørt og godt høy, er bakketørkinga viktig for

at frøa til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet samles sammen og kjøres vekk.

Mange steder på Vestlandet har det vært vanlig med både vår – og høstbeite på slåttemarka. Ved vårbeite ble gjerne beitingen avsluttet mot slutten av mai. Bare beiting kan imidlertid ikke erstatte slått. Er det eneste mulighet for skjøtsel i en periode, og det kreves nedbeiting i perioder på sommeren også, er storfebeiting det mest skånsomme. De velger ikke ut "godbitene" slik sauene gjør. Beitepresset må i tilfelle ikke være for stort, og en må da vente seg noe manuell etterrydding.

Restaurering

Når det gjelder restaurering av enger som er i gjengroing og utvidelse av eksisterende slåtteareal er det viktig å ikke sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en greier å følge opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får en følelse med hvor omfattende de ulike tiltaka er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark, dette for å unngå skader på undervegetasjonen og er samtidig lettvinnt for å få så lav stubbe som mulig. Rydding i snø kan være noe mer tungvint, mindre busker og oppslag kan også ryddes på sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samlet i bladene.

I slåtteenger som ikke har vært tresatt er det ikke noe poeng å sette igjen noe særlig med trær. Gamle styvingstre må imidlertid spares. Et og annet lauvtre med fin og vid krone kan og få stå. All gran/furu og fremmede treslag (eksempelvis platanlønn) bør fjernes.

Etter hogst er det spesielt viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samla sammen og brent på egne steder, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska rask- og storvoksen konkurransesterk vegetasjon. Oppflising og spredning av flis i området er av samme grunn ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringen som frigjøres fra de døde røttene til trær og busker som har blitt ryddet vekk. Dette gir en gjødselseffekt som lett forårsaker oppvekst av uønska nitrogenkrevende arter (som for eksempel bringebær, brennesle). Gradvis gjenåpning er derfor viktig. Gjødslingseffekten sammen med økt lysinnstråling fører gjerne også til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger utover i første sesongen, og i tillegg året etter.

Osp og or sprer seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til utstrakt renning. Disse kan det derfor lønne seg å ringbarke (sokke). Det bør da skjæres et fem cm bredt band rundt treet nedanfor nederste greina. Det er viktig at snittet er så dypt at all barken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff helt sikkert er brutt. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre sommere må de døde trea fjernes.

Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil gå raskere i forråtning om en skiller barken fra veden med et spett eller lignende, og så stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en også unngå renninger på denne måten. Dette kan til eksempel være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle, mjødukt eller liknende går normalt ut ved slått, men kan være avhengig av slått flere ganger per sesong i begynnelsen med lja eller krattrydder.

Ev. felt med einstape (bregne) bør slås ned med kjepp (ikke skjæres ned). På denne måten fortsetter bregna med å transportere næring fra røttene, og utarmer så rotsystemet sitt. Den bør så fjernes på høsten.

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på DN's hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content/1916/>

B. Lokalitet: Ytste-Skotet

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)		
Navn på lokaliteten Ytste-Skotet	Kommune Stordal	Områdenr.
ID i Naturbase BN00021603	Registrert i felt av: Per Vesterbukt	Dato: 7.7.2017
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Råty, K. 2017. Pers. med., befaring 7.7.2017 Nilsen, K-A. 2011. Skjøtselsplan for verdifull slåttemark. Ytste Skotet, Stordal kommune, Møre og Romsdal (upublisert). Jordal, J.B. et. al. 2005. Kartlegging av naturtyper i Stordal kommune. Rapport. 111 s. + kart. Nilsen K-A., 2004: Effekter av igjenopptagelse av skjøtsel på slåtteeeng, Ytste Skotet Stordal Kommune. Bacheloroppgåve ved Institutt for Naturforvaltning, Universitetet for Miljø og Biovitenskap. Jordal, J. B. & Gaarder, G. 1997. Biologiske undersøkelser i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1995-1996. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport nr. 1 - 97. 178 s. Bruaas T. og Hatløy K.H., 1991: Metodeopplegg for istandsetjing og skjøtsel av kulturlandskapet. Kandidatoppgåve for linja for landskapsforvaltning og planlegging. Sogn og Fjordane distriktshøgskule.		Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:
Hovednaturtype: D01 Slåttemark, 81 % Tilleggsnaturtyper: D04 Naturbeitemark 19 %	Utforminger: D0115 Svak lågurtslåtteeeng - 100 % D0404 Frisk fattigeng	
Verdi (A, B, C): A	Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder fra befaring 7.7.2017	

Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)

Sted-kvalitet		Tilstand/ Hevd		Bruk (nå):			Vegetasjonstyper:	
< 20 m	X	God	X	Slått	X	Torvtekt		
20 – 50 m		Svak		Beite	X	Brenning		
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell		
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling				
		Dårlig		Lauving				

OMRÅDEBESKRIVELSE (For Naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)**INNLEDNING**

Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO v/Per Vesterbukt. Dette i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for slåttemarker i Møre og Romsdal, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Slåtteeing er vurdert til å være en sterkt truet naturtype (EN) i Norge ut fra reduksjon i både areal og tilstand (Lindgaard & Henriksen 2011). Området ble befart 7.7.2017 av Per Vesterbukt sammen med representant for Sunnmøre museum. Tidligere kartlegging og informasjon fra brukerne er også lagt til grunn for skjøtelsesplanen. Lokaliteten er tidligere kartlagt flere ganger, bl.a. Jordal (2005), Nilsen (2004), Bruaas & Hatløy (1991), og registrert i Naturbase med ID BN00021603.

Rødlista i Norge er utarbeidet etter Den Internasjonale naturvernunionen (IUCN) sine retningslinjer. Rødlista 2015 er den tredje som er produsert i regi av Artsdatabanken; den første ble publisert i 2006 og revidert i 2010 og i 2015. Artene på Rødlista er rangert i ulike kategorier. Hver kategori sier noe om hvor høy risiko artene har for å dø ut, hvis de rådende forhold vedvarer. Rødlista inkluderer alle arter og underarter/varieteter som er vurdert til en av kategoriene regionalt utdødd RE, kritisk truet CR, sterkt truet EN, sårbar VU, nær truet NT og datamangel DD. Disse artene betegnes som rødlistearter. Artene i kategoriene kritisk truet CR, sterkt truet EN og sårbar VU benevnes som truede arter (Henriksen & Hilmo 2015).

Norsk svarteliste er en vurdering av økologisk risiko og innebærer en analyse av en arts reelle og potensielle negative effekter på stedegent naturmangfold. Norsk svarteliste 2007 (Gederaas mfl. 2007) var den første offisielle oversikten over økologiske risikovurderinger av fremmede arter. *Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012* avløser Norsk svarteliste 2007 (Gederaas *et al.* 2012).

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Ytste-Skotet ligger på vestsiden av Storfjorden rett overfor Dyrkorn i Stordal kommune, med nordøst-vendt beliggenhet, både bratte og slakere partier, 185-255 m.o.h. Adkomst er med båt til Vollvika, der en bratt sti fører opp til gården, evt. kan man gå over fjellet fra Fasteindalen i Sykkylven kommune. Lokaliteten er omgitt av skog, men bare 50 m. skiller mellom tilgrensende eng fra de to andre skotsgårdene i sør. I sør og vest går lia ganske bratt fra gården opp mot fjellet. Berggrunnen er i hovedsak gneis, for det meste kvartsdiorittisk til gneisrittisk, noen steder migmatittisk.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Naturtype er Slåttemark (D01), med utformingen D0115 Svak lågurtslåtteeeng - 100 %. Vegetasjonstype (etter Fremstad 1997) er G4 Frisk fattigeng. Her er også fire mindre teiger med naturbeitemark (D04) med utforming D0404-Frisk fattigeng, som til sammen utgjør 19 % av engarealet på Ytste Skotet.

Artsmangfold:

Forholdsvis artsrik slåttemark der mengdearter utgjøres av engkvein, gulaks, harerug, engfrytle, følblom, ryllik, tepperot, rødsvingel, kjerteløyentrøst og smalkjempe. Arter med flekkvis rik utbredelse er prestekrage, blåklokke, brudespore, engsyre, firkantperikum, grov nattfiol, flekkmarihånd, skogmarihånd, hvitbladtistel, legeveronika, marikåpe sp., myrfiol, småengkall, engrapp, geitsvingel, smyle og sølvbunke.

Det ble også registrert 7 individer Hvitkurle (rødlistet, NT) og 15 individer marinøkkel i nedre del. Disse to artene er ikke tidligere beskrevet for Ytste-Skotet. Begge artene fremstod noe anonymt i tett og forholdsvis høyt feltsjikt, så en kan anta at her er flere individer enn det som ble påvist. Solblom (rødlistet, VU) ble påvist med 8 individer ved stikant i øvre del. Andre påviste arter er bl.a. blåfjær, aurikkelsveve, engfiol, fuglevikke, hårsveve, hvitmaure, nattfiol, rødkløver, harestarr, bleikstarr, slåtestarr, smårapp, Feltsjikt generelt åpent, glissent, 20-60 cm høyt. Bunnsjikt med hovedsakelig engkransmose, samt partier med storbjørnemose. Rogn, blåbær og einstape stedvis rikt utbredt i øvre del.

Naturbeitemark med større innslag av gras fremfor urter og noe mer artsfattig sammenliknet med slåttemarka. Her har kommet bl.a. sølvbunke, engsyre, engsoleie, gulaks, engkvein, engrapp og grasstjerneblom inn med rikere utbredelse.

Det ble ikke gjennomført befaringsen høst med tanke på sopp og lav, men fra tidligere (Jordal 2005) er det påvist 22 arter med beitemarkssopp, bl.a. rødlisteartene halmgul kølesopp (VU) og fiolett greinkølesopp (VU). Det er nærliggende å anta at disse artene har tilhold i enga også i dag.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Ytste Skotet utgjør sammen med Me-Skotet og Inste-Skotet de gamle Skotsgårdene, med en over tusen år lang historie. Ytste Skotet har trolig vært i kontinuerlig drift siden Hakon den Godes tid rundt år 900 etter Kristus, og er nevnt i skriftlige kilder som Flateyrbok og Formannasogur og Heimskringla. Deler av slåttemarka var også tidligere utnyttet til åker og gården hadde på et tidspunkt den største kornproduksjonen i Stordal Kommune (Buraas og Hatløy, 1991).

I første halvdel av 1900-tallet var her både storfe, sau og geit. Under gårdsdriften ble det slått to ganger, med første slått rundt jonsok. Nesa (frukthagen) var kornåker til 1942. All eng fikk sauetalle annen hvert år og kugjødning annen hvert år. Bruket ble fraflyttet 1954, og etter dette ble enga kun slått en gang rundt 1 august, først av brukerne på Vidhammar fram til 1965 og videre av Me-Skotet til 1980. Kunstgjødning ble innført fra mellomkrigsårene og anvendt frem til driftsopphør 1980, med generelt sparsom gjødning. Etter 1980 fulgte en periode med brakklegging og påbegynnende gjengroing før foreningen Storfjordens venner gjeninnførte årlig slått fra 1990 og etter hvert lettere beite med storfe og sau (Jordal 2005), (Nilsen 2011).

De senere år er Sunnmøre museum ansvarlig for driften, og slåtten utført rundt første uke i august. Graset slås med både lja og tohjuling, bakketørkes 2-3 dager, samt noen mindre hesjer oppføres, før det fjernes ut av slåttemarka. Er ikke gjødslet etter fraflyttingen. Fem dyr av rasen gammelnorsk sau går inngjerdet på naturbeitemarkene gjennom sommeren, før de settes på høstbeite på slåttemarka. I tillegg går tre geiter fritt rundt på Ytste Skotet (Råty, K. pers. med.). Stedvis noe trakk fra besøkende, men ikke registrert negativ effekt på vegetasjonen med dagens omfang. Generelt fin tilstand på enga med utbredt slåttemarks-struktur, selv om det flekkvis finnes tett oppslag med rogn og

tykt mosedekke. Solblom ble som i tidligere kartlegginger egentlig ikke påvist i selve slåttemarka, men med 6-8 blomstrende individer i stikant ved grinda oppom husene. Den ser dermed ikke ut til å ha klart å spre utbredelsen inn i selve enga.

Dagens bruk er i stor grad knyttet til formidling, der Sunnmøre museum bruker gården i undervisnings-sammenheng med vekt på lokalhistorie, kulturarv, miljøspørsmål og bruk av naturen. Slått og generell kulturlandskapspleie er viktige elementer i denne formidlingen til skoleklasser og andre gjester.

Fremmede arter:

Spansk kjørvell er en svartelistet art med svært høy risiko. Den ble registrert med noen få individer bak fjøset.

Mellomvalurt er registrert i norsk svarteliste med høy risiko. Den ble påvist i kantsonen inn mot naturbeitemarka lengst sør.

Kulturminner:

Området har en rekke kulturminner i form av steingjerde, rydningsrøyser, oppmurte terrasse/veier, gamle styvingstre, frukthage med gamle epletrær, samt bygningsmassen.

SKJØTSEL OG HENSYN

Slått: dagens ekstensive hevd med slått bør videreføres. Enga skal slås med lett redskap (ljå el. tohjuling for å unngå jordpakking) én gang i året på sensommeren. Slåttetidspunktet har siste årene vært rundt første uka av august, og tatt i betraktning tilstanden på enga og høyde over havet kan det anbefales å bruke denne datoen. En må imidlertid ta høyde for variasjoner i vekstsesongen mellom år og justere slåttetidspunktet inn mot sen/tidlig vekst og blomstring. Graset bakketørkes (evt. hesjes), rakes og vendes før det fjernes, dette for å opprettholde frømodning og frøspredning blant engartene på slåttemarka. Graset bør ikke deponeres i kantsoner ovenfor enga, da dette gir en gjødslingseffekt fra gras under nedbryting. Det bør slås helt inntil gjerder, steinmurer/-terrasser, både for å synliggjøre dette som kulturminne og for å unngå etablering av kantsoner med høgstaude i enga. For dette kan gresstrimmer brukes. Solblom ser ikke ut til å ha klart å øke utbredelsen de siste tiårene fra stikanten og ut i selve enga, og i en restaureringssammenheng kan man forsøke å spre enkelte frø manuelt inn i slåttemarka.

Beite naturbeitemark: flere beiteeiger finnes på innmarksarealet rundt gården og det er naturlig at disse inngår her, slik at en får en samlet skjøtelsesplan for beite og slått. Det beiter i dag fem dyr av rasen gammelnorsk sau, som har høyere preferanse på lauv og magrere beite enn moderne husdyrraser. Det er derfor fordelaktig hvis en kan opprettholde beite med denne rasen. Beitetrykket fremstår som lavt/middels og antall dyr kan også økes noe. En kan gjerne kombinere ulike husdyrslag (eks. sau, geit, storfe, hest) på samme beite da dette vil gi en god avbeiting.

Beite slåttemark: Det var vanlig med høstbeite på slåttemarkene, mange steder også vårbeite, og et lett beitetrykk vår og høst vil normalt ikke ha negativ effekt på utbredelsen til naturengarter. Høstbeite kan alltid anbefales da beite, tråkk og husdyrgjødsel holder nede feltsjiktet, øker solinnstrålingen og reduserer utarming av jordsmonnet. Dette gir gjerne mindre utbredelsen med mose. Tidspunktet bør være 3-4 uker i september. Vårbeite kan også innføres, men perioden bør være kortere, 1-2 uker i månedskifte mai/juni. Dette fordi husdyra har høy preferanse for bl.a. orkideer, noe som ofte reduserer forekomstene av disse i slåttemarka. Det som er viktig er at slåttemarka gjerdes inn slik at sommerbeite unngås og at det er et lett beitetrykk. Det skal ikke brukes tilleggsfor inne på slåttemarka. Vårbeite medfører vanligvis noe senere slåttetidspunkt. Størrelsen på slåttemarka tilsier at antall dyr kan økes noe på høstbeite. Her bør en prøve seg fram og se an beitetrykket, f.eks. 5 voksne sauer + lam.

Restaurering: det anbefales å sette inn tiltak mot både mose, lauvoppslag og bregner.

Einstape: Den store utbredelsen med einstape øverst i slåttemarka på Ytste-Skotet bør reduseres. Forekomster med einstape kan være vanskelig å bli kvitt med vanlige skjøtelsesmetoder, og det anbefales å slå flere ganger under sesongen på dette arealet. Første slått bør være tidlig på sommeren, like etter at bladene har vokset ut. Slåtten gjentas så midt på sommeren og mot slutten av vekstsesongen når plantene utvikler nye blad. Dette bør gjentas over flere sesonger om nødvendig (Bele *et al.* 2017). Brudespore har stor populasjon inntil og delvis sammen med einstape, og slåtten bør være skånsom opp mot forekomster med brudespore i den grad det er mulig.

Rogn/blåbær: I følge bruker har oppslag med rogn og blåbær i øvre del økt noe til tross for årlig slått. Befaring viste at disse artene aktiverer sideskudd etter slått. Beste tiltak vil trolig være å sette inn konsentrert/styrt beite på et inngjerdet område med størst forekomst av rogn, enten ved bruk av sau eller geit. Geiter har høy preferanse for rogn og er nok mest effektivt som beitetiltak. Vårbeite bør kun strekke seg over én uke etter at bladene er utviklet, da mange arter og særlig orkideer er attraktive for dyra og vanligvis får redusert forekomst. Høstbeite kan gjerne omfatte 2-3 uker ut i september måned. Beitetrykket bør være middels til høyt og kun gjennomføres på avgrenset areal med oppslag av rogn. Alternativt kan man bruke ryddesak/annet egnet utstyr under sommeren der stengelen kuttes så lavt som mulig.

Mose: Enga har flekkvis tett utbredelse med særlig storbjørnemose. Denne vil fortrenge urter og gras slik at artsmangfoldet reduseres. Samtidig forringes også kvaliteten på enga som fôrressurs for husdyra gjennom beite og slått. På generelt grunnlag gjerne tradisjonelle arbeidsoppgaver knyttet til slåttemarka fra gammelt av å rake om våren for å fjerne kvist og mose (Bele *et al.* 2017). Å rake vekk mosen på de mest utsatte stedene er nok den beste anbefalingen som kan gis også i dag. Dette bør som tidligere skje på vårparten. Høstbeite med sau vil som nevnt ovenfor vanligvis redusere utbredelsen med mose i form av trakk, husdyrgjødsel og økt lystilgang i bunnsjiktet, og kan være et viktig tiltak. Beitetrykket bør imidlertid økes da dagens fem dyr på høstbeite gir et for lavt beitetrykk til å være effektivt mot utbredelsen til mose. Hogst av kantskog vil fjerne skyggesoner og derav også gi mindre bunnsjikt med mose i disse deler av enga.

Hogst: større trær i kantsonen bidrar ofte til fuktige, skyggefulle habitat, der særlig urter skygges ut samtidig som mose øker i omfang. Hvis tid og ressurser muliggjør hogst bør kantskog mot sør prioriteres, ettersom solinnstrålingen er lavest her og effekten vil være størst ved hogst. Bredden kan være 2-3 meter. Økt solinnstråling vil redusere skyggesoner, minske utbredelsen med mose og gi økt artsmangfold i enga. I tillegg hindrer man at kantskog brer seg gradvis inn i enga, slik at de opprinnelige grensene for slåttemarka opprettholdes. Større gamle trær inne i enga kan spares som kulturminne. Busker og lauvoppslag bør også fjernes fortløpende i enga.

Hvis det brukes traktor og tunge redskap i forbindelse med skogrydding bør dette skje på frossen mark for å unngå kjøreskader. Mindre busker og oppslag kan også fjernes på sommeren når det er tørt og mye av biomasse er samlet i bladene. Ved evt. oppkomme av fremmede treslag bør disse fjernes. Ved hogst er det viktig at ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samlet og brent på egnede steder, og helst fraktet ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil kunne favorisere hurtigvoksende og konkurransesterke arter som er uønsket i vegetasjonen. Gamle bærbusker, frukt- og styvingstrær kan spares da de utgjør kulturminner, og hvis mulig restaureres/vedlikeholdes. Ved restaurering er det viktig å ikke inkludere mer areal enn det en klarer å følge opp med skjøtsel i ettertid. Er det mange delfelt som planlegges restaurert, kan det være fordelaktig å ta det trinnvis over flere sesonger. Det vil indikere hvor omfattende de ulike tiltakene er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong

Fremmede arter: Spansk kjørvel er svartelistet med svært høy risiko. Den ble registrert med noen få individer bak fjøset. Arten er en flerårig, 1-1,5 m høy staude (fra fjellstrøk i Mellom- og Sør-Europa) som formerer seg med frø og har klonal vekst med jordstengler slik at den kan danne omfattende bestander. Fruktenes spres passivt. Trolig dyrket i Norge før 1800 som krydderplante. Den er forvillet og etablerer seg i vei- og skogkanter, på skrotemark, i ulike typer gressmark og gammel eng, men kan også gå inn i åpen skog på relativt dyp, næringsrik jord. Arten kommer fra fuktige fjellstrøk og er mest aggressiv på Vestlandet og i litt fuktige dalfører. Dokumentert ekspansjon av betydning i Møre og

Romsdal kom først etter 1960. Arten har et stort, uforløst potensial i dalfører i Sør-Norge og kanskje i Nordland. Arten er ekspansiv og fortrenger omtrent alle andre urteaktige karplanter der den etablerer seg. Den etablerer seg hovedsakelig i forstyrrete og menneskeskapt habitat og er en gjengroingsart i kulturmarkseng (Gederaas *et al.* 2012). Brukerne på Ytste Skotet er klar over dens tilstedeværelse og graver opp og fjerner påviste individer årlig for å holde den i sjakk.

Mellomvalurt er registrert i norsk svarteliste med høy risiko. Den ble påvist i kantsonen inn mot naturbeitemarka lengst sør. Arten er en flerårig urt (staude) som kan bli opptil 2 m høy. Den er dannet i kultur ved å krysse förvalurt og valurt; hybridarten kan formere seg med frø og krysse tilbake med foreldrene. Begge foreldrene er imidlertid også fremmedarter. Mellomvalurt er blitt importert som produksjonsplante, for bruk som husdyrfôr og trolig for grønngjødsling. Den ble først registrert som forvillet i 1873 i Oslo, men spredningen ser ut til å ha vært størst de siste 30 årene, etter at bruken av den i jordbruket stort sett er over. Den vokser så godt som alltid i sterkt kulturpåvirket eller kulturbetinget vegetasjon. Den er ikke uvanlig i kanten av gamle enger og gressmark, i innmark som ikke er i hevd (gjenstående), i kantsoner og skogkanter i kulturlandskapet. Den vokser dessuten i ulike typer skrotemark: langs veier og jernbane, åkerkant, i tørr eng og fuktig jorde, som ugress i hage og på avfallsplasser. Mellomvalurt kan danne store, tette bestander. I og med at den oftest vokser i kantsoner og på skrotemark, gjør den forholdsvis liten skade på hjemlige arter og naturtyper, men den har en viss fortrenningseffekt, spesielt i gjengroing av tidligere kulturmark (enger) (Gederaas *et al.* 2012). Oppslag av individer på Ytste Skotet bør fjernes og brennes for å unngå videre ekspansjon.

Del av helhetlig landskap:

Ytste Skotet er en gammel hyllegård som inngår i et samlet kulturlandskap med nedlagte fjell- og fjordgårder langs Storfjorden. I tillegg til slåttemarka har gården kulturminner som bl.a. sjøveg, rydningsrøyser og styvingstrær, og utgjør et større kompleks sammen med Me-Skotet og Inste-Skotet. Lokaliteten har derfor stor landskapsverdi knyttet til dette gamle kulturlandskapet langs Storfjorden.

Verdibegrunnelse:

Basert på kriterier for verdisetting (Faktaark 2015 – Kulturmark, Miljødirektoratet.no) utløser størrelse kombinert med tilstand og artsmangfold A-verdi.

Positive faktorer; stort areal, i bruk med god hevd, ingen gjødselpåvirkning, fravær av innsadde/nitrofile arter og i stedet dominans av typiske slåttemarksarter og vegetasjonsmessig generelt fin slåttemarksstruktur. Tilstedeværelse av bl.a. marinøkkel, rødlisteartene hvitkurle (NT) og solblom (VU), samt orkidèene brudespore, skogmarihånd, flekkmarihånd, grov nattfiol og nattfiol. Høy kulturlandskapsverdi i form av et stort tradisjonelt drevet gårdslandskap, som også inneholder kulturminner. Utgjør sammen med Inste-Skotet og Me-Skotet det største komplekse hyllegårdslandskapet langs Storfjorden med sidearmer.

Negative faktorer; stedvis påtrengende kantskog, partier med kraftig mosedekke som fortrenger plantedekket, flekkvis tett oppslag med rogn og blåbær. Høstbeite med veldig lavt beitetrykk. Vegetasjonsmessig enkelte mindre partier med B-verdi og tendenser til C-verdi isolert sett, men kulturlandskapsverdi, rødlistede arter, arealstørrelse og hevd samlet gir sterk A-verdi.

Naturbeitemark med B-verdi isolert sett vegetasjonsmessig, men inngår i et større kulturlandskapskompleks og oppnår høyeste vektlegging på faktorene kulturlandskapsverdi, kulturminner, formidling og arealstørrelse (Skotgårdene samlet). Samlet gir dette verdi A for naturbeitemarka.

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtseleksplan: 15.10.2017	Utformet av: Per Vesterbukt	Firma: NIBIO		
UTM 6946646N 82072Ø	Gnr/bnr. 114/1	AREAL (nåværende): 36.9 daa. (slåttemark 29.9 daa.) (Naturbeitemark 7.0 daa.)	Areal etter evt. restaurering: 36.9 daa.	Del av verneområde? Nei
Kontakt med grunneier/bruker (ev /informant). Før opp tidsperioder, ev datoer. Navn: Sunnmøre museum v/Kirsi Râty.		Type kontakt (befaring, tlf, e-post med mer) Befaring av slåttemarkene, 7.7.2017. Tlf. juli, oktober 2017		

Mål:

Hovedmål for lokaliteten:

Slåttemarka er artsrik og med god hevd, verdi A. Målet er å opprettholde og øke artsmangfoldet for lokaliteten gjennom tradisjonell skjøtsel.

Konkrete delmål:

Opprettholde dagens hevdregime med årlig og sen slått. Videreføre bakketørking og hesjing av gras.

Opprettholde og øke artsdiversiteten for slåttemarka på mindre artsrike partier.

Hvis mulig øke antall dyr på høstbeite

Ev. spesifikke mål for delområde(r):

Redusere utbredelsen med rogn, lyng, og einstape i øvre del

Tilstandsmål arter:

Opprettholde og øke artsdiversiteten for slåttemarka.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:

Fjerne oppkomme og spredning med spansk kjørvell, mellomvalurt, einstape og rogn

Holde kantsoner lysåpne.

Holde mosedekke på et lavt nivå.

Aktuelle tiltak:	Prioritering (år)	Ant daa og kostnad/daa	Kontroll: (Dato)
<p>Generelle tiltak:</p> <p>Enga slås med tohjuling og ljà en gang årlig rundt første uka av august. Slåttedato er referanse for normalår, og tidspunkt for slått må tilpasses årlige variasjoner i vekstsesongen. Graset bakketørkes, rakes, vendes over 2-4 dager (evt. hesjes) og fraktes ut av enga. Gresstrimmer kan brukes inn mot gjerder/steinmurer. Arealet er kupert og middels tungdrevet. Skal ikke jordbearbeides, pløyes, sprøytes, gjødsles eller sås. Noe husdyrgjødsel fra beitedyra kan dog spres og moldes ned i enga, men det må spres over ulike teiger mellom år slik at det går flere år mellom hver gang en teig mottar husdyrgjødsel. Etterbeiting (høstbeite) er generelt positivt for slåttemarka og kan/bør utvides med flere dyr hvis mulig.</p>	Hvert år	29.9 daa à kr.,- per daa. = kr.,-	Sept. hvert år
<p>Opprettholde beite av naturbeitemarka og øke beitetrykket noe hvis mulig</p>	Hvert år	7.0 daa	Sept. hvert år
<p>Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:</p> <p>Som tiltak mot økende oppslag med rogn bør en vurdere å gjerde inn geiter (evt. sau) på høstbeite (og evt. vårbeite) for styrt beite der rogn har stor utbredelse. Alternativt kutte stammen med ryddesag/hagesaks så lavt mot bakken som mulig.</p>	2018/ved kapasitet		
<p>Slå einstape tre ganger under vekstsesongen. Første gang på forsommeren like etter at bladene har vokst ut. Andre gang midt på sommeren under hovedslåtten, tredje gang mot slutten av vekstsesongen i september. Gjentas over flere år hvis nødvendig. Kan bruke tohjuling/ljà/gresstrimmer.</p>	2018/ved kapasitet		
<p>Forekomster med spansk kjørvel og mellomvalurt bør graves opp, fjernes og brennes.</p>	Hvert år	300 kr/t	
<p>Hugge ut kanttrær for å slippe inn lys og. Kantskog mot sør prioriteres, hogstbredde 2-3 m. Rydde lauvoppslag i kanter og på engene. Vedlikeholde styvingstrær og frukttrær.</p>	Ved kapasitet	300kr/t 20t/daa	
<p>Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:</p>			
<p>Utstørsbehov:</p> <p>Tohjulsslåmaskin evt. ljà for slått. River for vending og fjerning av gras. Verneutstyr for hogst, motorsag, ryddesag/gresstrimmer. Vedlikehold og oppsett av gjerder.</p>			
<p>Oppfølging:</p> <p>Skjøtelsplanen skal evalueres innen 5 år: 2022</p>			

Behov for registrering av spesifikke artsgrupper:

Ny artsregistrering bør utføres i 2022.

Tilskudd søkt
år:**Søkt til:****Tilskudd tildelt**
år:**Tildelt fra:****Skjøtselsavtale parter:**

Sunnmøre museum v/Kirsi Råty og Fylkesmannen i Møre og Romsdal.

ANSVAR: (for iverksettelse av skjøtselsplanen)

Kirsi Råty.

Kilder

Råty, K., 2017. Pers. med.

Bele, B., Thorvaldsen, P., Grenne, S.N. & Fagerås, K. 2017. Tilrådning til generell del for mal til skjøtselsplaner for heiskapeleg kulturlandskap. NIBIO RAPPORT Vol. 3 NR 79-2017.

Bruaas T. og Hatløy K.H., 1991: Metodeopplegg for istandsetjing og skjøtsel av kulturlandskapet. Kandidatoppgåve for linja for landskapsforvaltning og planlegging. Sogn og Fjordane distriktshøgskule.

Direktoratet for naturforvaltning. 2001. Naturbase dokumentasjon, biologisk mangfold.

Direktoratet for naturforvaltning. 2009. Handlingsplan for slåttemark.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. *Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012*. Artsdatabanken, Trondheim.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge

Jordal, J. B. & Gaarder, G. 1997. Biologiske undersøkelser i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1995-1996. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport nr. 1 - 97. 178 s.

Jordal, J.B. et. al. 2005. Kartlegging av naturtyper i Stordal kommune. Rapport. 111 s. + kart.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

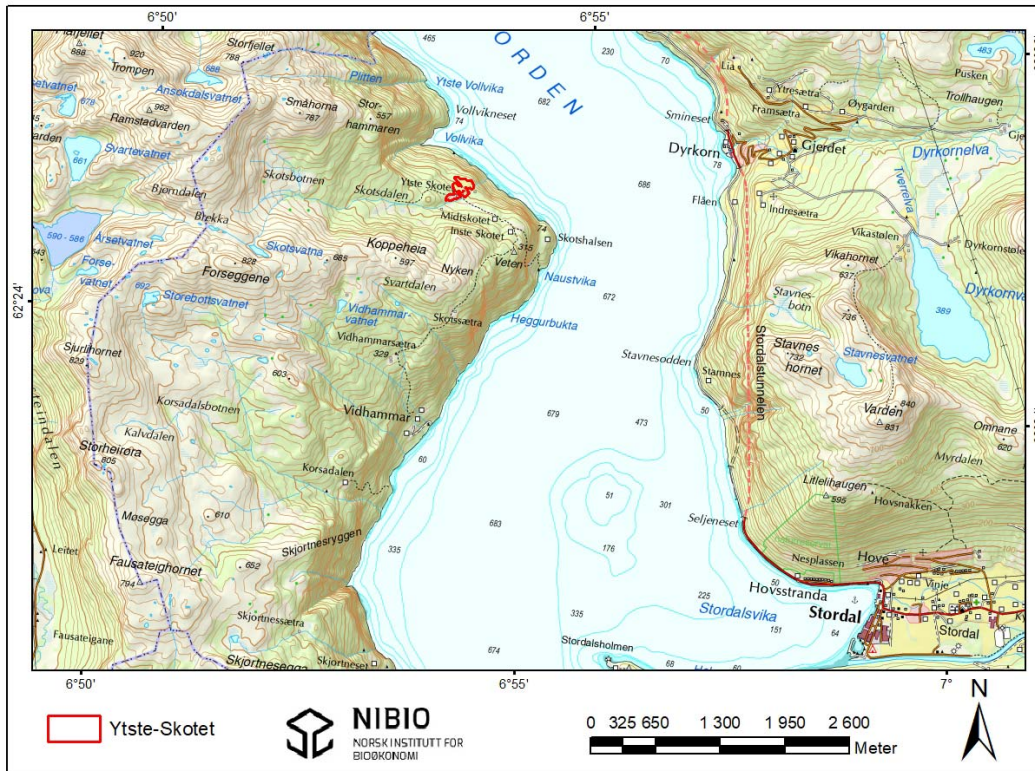
NGU u.d. Berggrunn Nasjonal berggrunnsdatabase. Lokalisert 05.07.2017, på <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

Nilsen, K-A. 2011. Skjøtselsplan for verdifull slåttemark. Ytste Skotet, Stordal kommune, møre og Romsdal (upublisert).

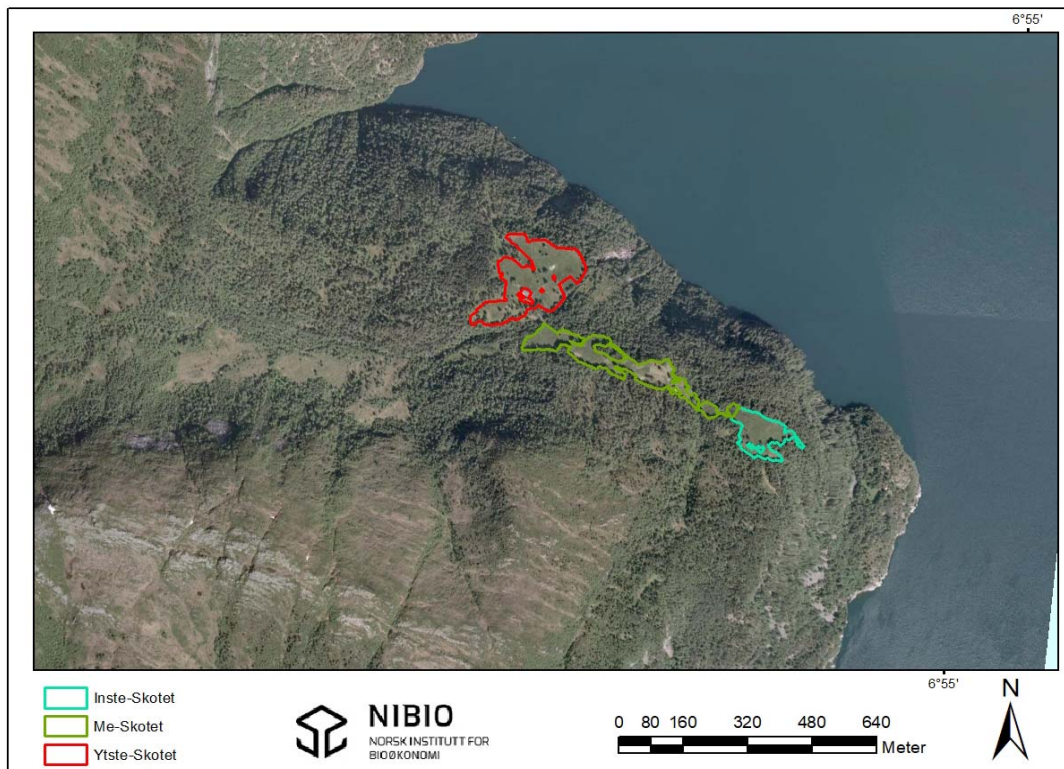
Nilsen K-A., 2004: Effekter av igjenopptagelse av skjøtsel på slåtteeeng. Ytste Skotet Stordal Kommune. Bacheloroppgåve ved Institutt for Naturforvaltning, Universitetet for Miljø og Biovitenskap.

Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M., 1999: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. 252 s.

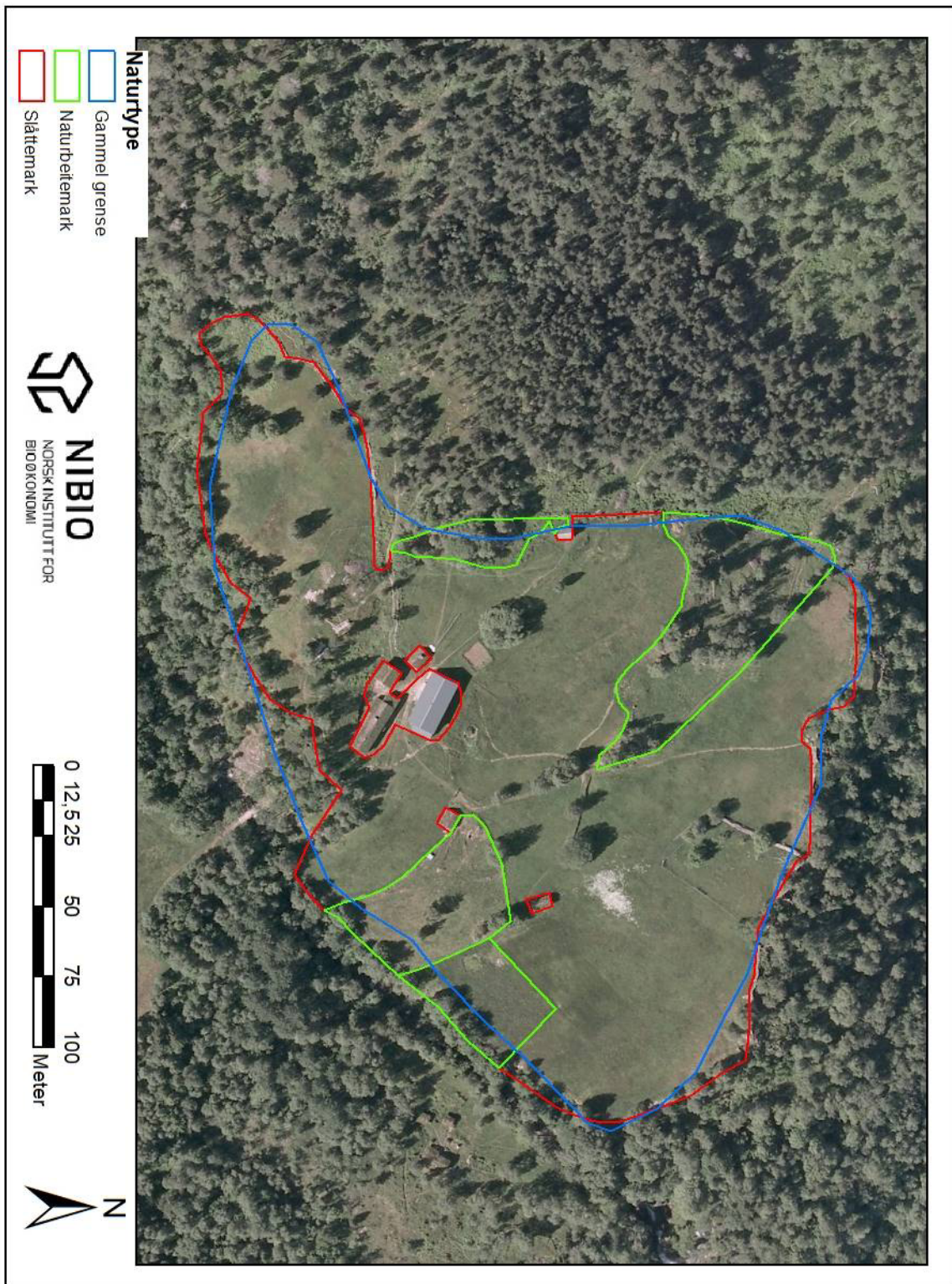
Ortofoto/kart

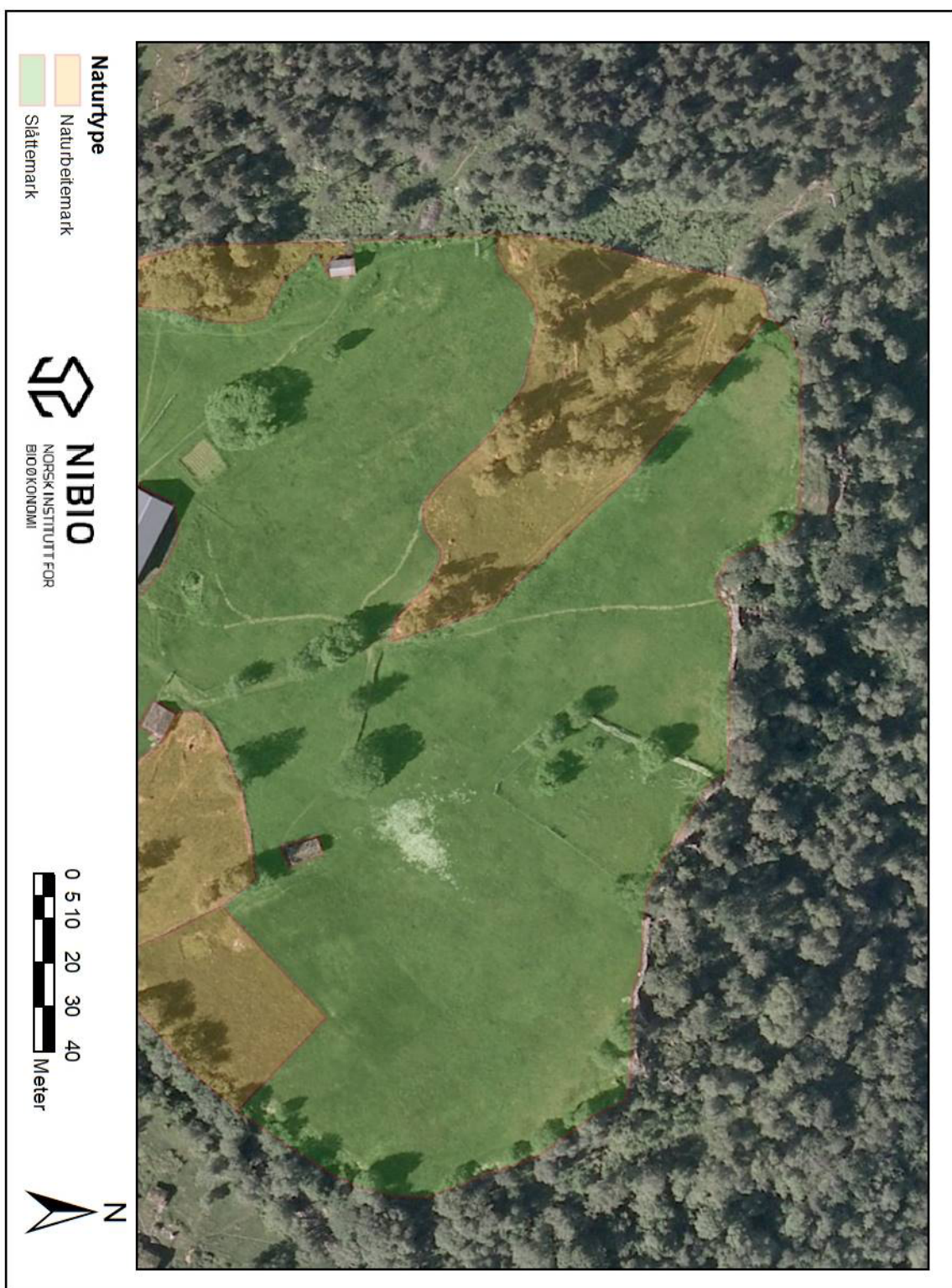
Figur 1. Topografisk oversikt over lokaliteten Ytste-Skotet i Stordal kommune. Kartlagt areal med slåttemark inntegnet rødt. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 2. Oversikt over lokaliteten Ytste-Skotet (inntegnet rødt), samt slåttemarkene på Me-Skotet (midten) og Inste-Skotet (høyre). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

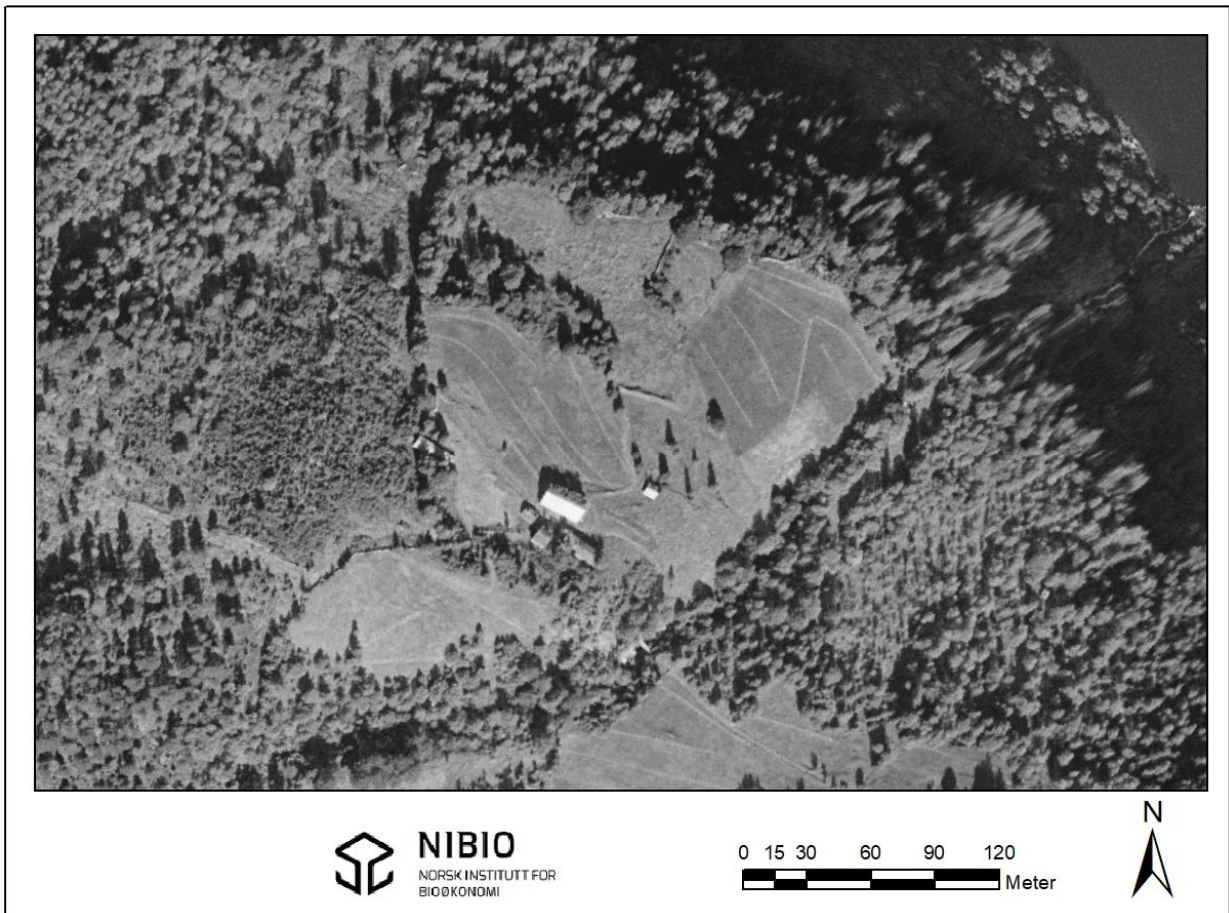
Figur 3. Oversiktsbilde med arealet som inngår i skjøtselsplanen for Ytste-Skotet. Kartet viser gammel avgrensning i Naturbase fra 2005 (inntegnet blått) og ny avgrensning med slåttemark (inntegnet rødt) og naturbeitemark (inntegnet grønt). Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 4. Detaljbilde nordlige del av Ytste-Skotet med slåttemark (inntegnet grønt) og naturbeitemark (inntegnet gult) som inngår i skjøtselsplanen. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 5. Detaljbilde sørlige del av Ytste-Skotet med slåttemark (inntegnet grønt) og naturbeitemark (inntegnet gult) som inngår i skjøtselsplanen. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 6. Flyfoto 1961 som viser Ytste-Skotet med slåttemarka. Høyet er i hus og man kan skimte spor etter hesjene. På dette tidspunktet var gården fraflyttet og innmarka ble slått av brukere på Vidhammar. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Bilder

Figur 7. Ytste-Skotet med slåttemarka, sett nedenfra mot vest. UTM33 6941830N 83698Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 7.7.2017.

Figur 8. Nedre del av slåttemarka sett mot sør, med frukthagen inngjerdet midt på bildet. UTM33 6941809N 83591Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 7.7.2017.

Figur 9. Parti fra nedre del med artsrikt feltsjikt bestående av bl.a. blåklokke, smalkjempe, harerug, prestekrage, småengkall, grov nattfiol, gulaks, rødsvingel og engkvein. I dette området ble også hvitkurle og marinøkkel påvist. UTM33 6941824N 83716Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 7.7.2017.

Figur 10. Nordøstre del med bl.a. prestekrage, skogmarihånd, hvitbladtistel, småengkall, engsoleie, grov nattfiol, smalkjempe og smyle. UTM33 6941826N 83700Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 7.7.2017.

Figur 11. Øverste del av slåttemarka sett mot vest. Brudespore har store forekomster i denne delen, der feltregistrering ga et anslag på ca. 300 blomstrende individer i tillegg til flere titalls bladrosetter. UTM33 6941838N 83721Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 7.7.2017.

Figur 12. Helt øverst har einstape bredt seg utover og er i ferd med å skygge ut brudespore (skimtes som lilla blomst) fra denne delen. UTM33 6941819N 83693Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 7.7.2017.

Figur 13. Øvre del har også flekkvis tett oppslag med rogn og blåbær. Nærmere undersøkelse viser at disse aktiverer sideskudd etter slått, slik at slåttan isolert sett ikke er tilstrekkelig for å fjerne slike lauvoppslag. UTM33 6941783N 83817Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 7.7.2017.

Figur 14. Forekomsten med solblom, fremdeles en liten populasjon i utkanten av enga (7-8 individer påvist) lokalisert på samme sted som ved tidligere registreringer. UTM33 6941848N 83641Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 7.7.2017.

Figur 15. Deler av den inngjerdede naturbeitemarka på Ytste Skotet. Beitetrykket er lavt og kan gjerne økes noe. UTM33 6941848N 83641Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 7.7.2017.

Figur 16. Fem dyr av rasen gammelnorsk sau beiter engene på Ytste Skotet, i tillegg til tre geiter. UTM33 6941848N 83641Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 7.7.2017.

Figur 17. Et utvalg arter fotografert i enga på Ytste-Skotet. Øverst: venstre; hvitkurle (rødlistet, nær truet (NT), midten; marinøkkel, høyre; solblom (rødlistet, sårbar (VU). Nederst: venstre; brudespore, midten; grov nattfiol, høyre; skogmarihånd.

Alle foto: Per Vesterbukt/NIBIO,.7.2017.

Artsliste

Artslista er basert på en rask gjennomgang av lokaliteten og er ikke uttømmende.

Trær og busker

Bjørk	<i>Betula pubescens</i>
Einer	<i>Juniperus communis</i>
Grønnvier	<i>Salix phylicifolia</i>
Gråor	<i>Alnus incana</i>
Hassel	<i>Corylus avellana</i>
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>
Selje	<i>Salix caprea</i>
Vanlig furu	<i>Pinus sylvestris</i>
Vanlig osp	<i>Populus tremula</i>

Urter

Aurikkelsveve	<i>Hieracium lactucella</i>
Beitesvæver	<i>Hieracium vulgata</i>
Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Blåfjær	<i>Polygala vulgaris</i>
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Blåknapp	<i>Succisa pratensis</i>
Blåkoll	<i>Prunella vulgaris</i>
Brudespore	<i>Gymnadenia conopsea</i>
Einstape	<i>Pteridium aquilinum</i>
Engfiol	<i>Viola canina</i> ssp. <i>canina</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Firkantperikum	<i>Hypericum maculatum</i>
Fjellmarikåpe	<i>Alchemilla alpina</i>
Flekkmarihånd	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>
Følblom	<i>Leontodon autumnalis</i>
Gauksyre	<i>Chenopodium murale</i>
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>
Grov nattfiol	<i>Platanthera chlorantha</i>
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Hvitbladtistel	<i>Cirsium helenioides</i>
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>
Hvitkurle	<i>Leucorchis albida</i> ssp. <i>albida</i>
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>
Hvitveis	<i>Anemone nemorosa</i>
Hårsveve	<i>Hieracium pilosella</i>

Kjerteløyentrøst	<i>Euphrasia stricta</i>
Kranskonvall	<i>Polygonatum verticillatum</i>
Krattmjølke	<i>Epilobium montanum</i>
Krypsoleie	<i>Ranunculus repens</i>
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>
Liljekonvall	<i>Convallaria majalis</i>
Løvetann sp.	<i>Taraxacum</i> sp.
Marikåpe sp.	<i>Alchemilla</i> sp.
Marinøkkel	<i>Botrychium lunaria</i>
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>
Myrfiol	<i>Viola palustris</i>
Nattfiol	<i>Platanthera bifolia</i>
Nyseryllik	<i>Achillea ptarmica</i>
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>
Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>
Skjermesveve	<i>Hieracium umbellatum</i>
Skogmarihånd	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>
Skogstjerne	<i>Trientalis europaea</i>
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>
Smalkjempe	<i>Plantago lanceolata</i>
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>
Småsyre	<i>Rumex acetosella</i>
Solblom	<i>Arnica montana</i>
Stormarimjelle	<i>Melampyrum pratense</i>
Stornesle	<i>Urtica dioica</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>
Tviskjeggveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Vanlig arve	<i>Cerastium fontanum</i> ssp. <i>vulgare</i>

Graminider

Bjønnkam	<i>Blechnum spicant</i>
Bleikstarr	<i>Carex pallescens</i>
Blåtopp	<i>Molinia caerulea</i>
Engfrytle	<i>Luzula multiflora</i> ssp. <i>multiflora</i>
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>
Engrapp	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>pratensis</i>
Engsvingel	<i>Festuca pratensis</i>
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>
Geitsvingel	<i>Festuca vivipara</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>

Harestarr	<i>Carex ovalis</i>
Hundegras	<i>Dactylis glomerata ssp. glomerata</i>
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>
Slåttestarr	<i>Carex nigra ssp. nigra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Smårapp	<i>Poa pratensis ssp. subcaerulea</i>
Smårørkvein	<i>Calamagrostis stricta</i>
Stjernestarr	<i>Carex echinata</i>
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa ssp. cespitosa</i>
Timotei	<i>Phleum pratense ssp. pratense</i>
Trådsiv	<i>Juncus filiformis</i>

Etterord

Nøkkelord:	Slåttemark, skjøtsel, naturtyper, biologisk mangfold, handlingsplan, skjøtelsesplan, utvalgt naturtype, vegetasjon
Key words:	
Andre aktuelle publikasjoner fra prosjekt:	

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.